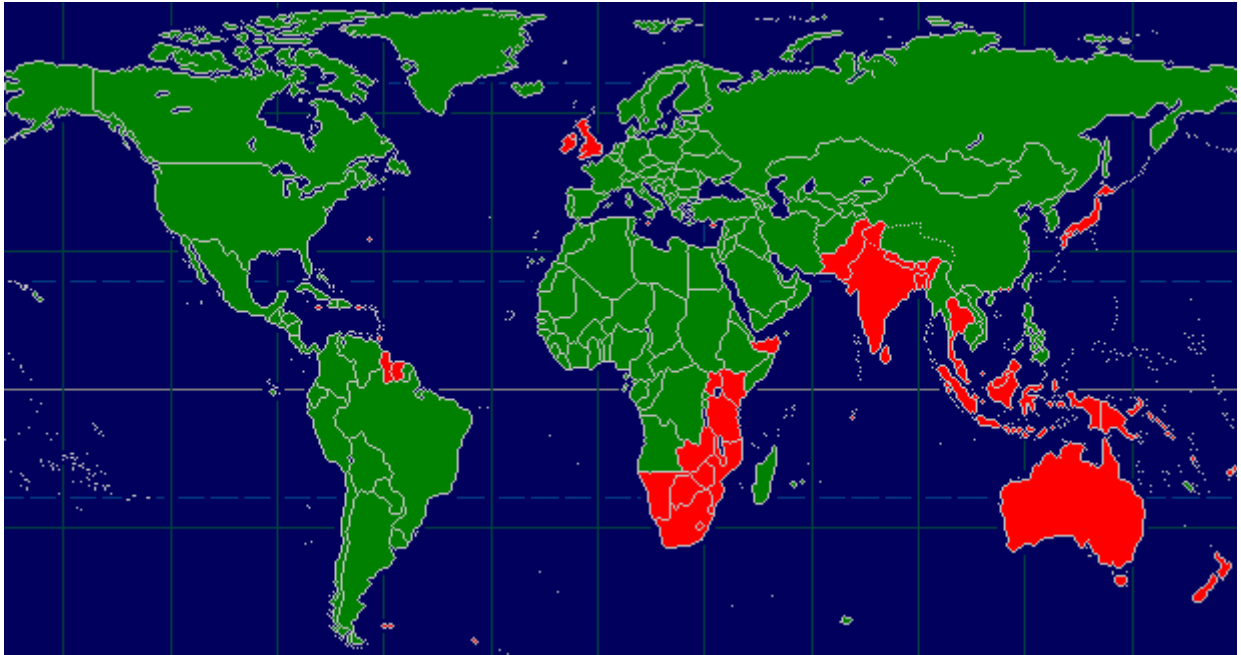

Waarom Links of Rechts Rijden?

Deze vraag heb ik me al lang gesteld (sinds 1967). In dat jaar werd de rij-richting in Zweden van Links naar Rechts veranderd. In 2001 hoorde ik de vraag weer in een radio-programma en bedacht ik mijn oude gedachte-spinsels te ordenen in een html-bestand. Daar heb ik inmiddels een aantal reacties op gehad vandaar dat ik dit verhaal op 20-12-2003 her en der aangepast heb.

Als je net als ik in Nederland opgroeit waar alles rechts gebeurt, dan vind je het vreemd dat er landen zijn waar links gereden wordt.

Het is immers logisch, als je rechts moet leren schrijven dat daarbij ook rechts-houden in het verkeer hoort. In de meeste landen wordt rechts-handig geschreven. Dit is te verklaren, omdat er hoofdzakelijk van links naar rechts geschreven wordt. Deed je dit vroeger links-handig, dan moest je hand op de pas geschreven tekst leunen wat vlecht en dus on-handig is. Een uitzondering is het Arabisch, dat van rechts naar links wordt geschreven. Ik vraag me af of in de Arabische landen meer links-handige schrijvendenden zijn. Wel weet ik dat ze ook daar gewoon rechts rijden. Hieronder een kaartje dat aangeeft waar men **Links of Rechts** rijdt.

Eigen Ervaring

Rond mijn 20ste ging ik voor het eerst op de fiets door Engeland, Schotland, Noord-Ierland, Ierland en Wales. Na een 10-tal kilometers begreep ik dat het links rijden me zeer 1-voudig afging. Voor een fiets of vergelijkbaar symmetrisch voertuig zijn er weinig problemen omdat het stuur in het midden zit. Qua veiligheid en overzichtelijkheid kon ik geen verschil merken met wat ik gewend was.

In Engeland zijn er wat mensen die beweren dat links rijden veiliger is. Waarschijnlijk zijn dit automobilisten, die met het stuur aan de verkeerde kant over "the continent" rijden. Als voetganger had ik bij het oversteken meer moeite met wennen. Normaal kijk ik naar links en loop dan tot de as van de weg om daar vervolgens naar rechts te kijken. Het scheelde maar weinig of ik lag met deze minimale aanpak onder een auto.

Eilanders

Het valt me op, dat op eilanden meer links dan rechts gereden wordt. Hieronder staat een tabel die het 1 en ander weergeeft. Op de dichtst-bevolkte eiland-staten als Indonesia (ruim 200 miljoen inwoners), Japan (130 miljoen) en Groot-Brittannië (55 miljoen), rijdt men links. Eiland-bewoners staan om hun tegendraadse ideeën bekend. Men heeft er vaak een groter groepsgevoel en ze willen gewoon anders zijn.

De vraag is natuurlijk of het links rijden hierdoor verklaart kan worden. Op het vaste land wordt in hoofdzaak rechts gereden. De grote uitzondering is Indiase sub-continent (India, Pakistan, Bangla Desh, Nepal en Sri Lanka) met 1350 miljoen inwoners en Zuid-Oost-Afrika. Het is ook opvallend dat er in Suriname links wordt gereden terwijl de rest van Zuid-Amerika (op Guyana na) rechts houdt. (De getallen gelden voor September-1999)

Links	Rechts	Totaal	Inwoners	Links	Rechts	Totaal
			Miljoenen - Percentages			
1563	3792	5355	Op het vaste land	29%	71%	100%
470	175	645	Op eilanden	73%	27%	100%
2033	3967	6000	Totaal	34%	66%	100%

Romeinen

In het verre verleden zal men zich (als voetgangers) niet druk gemaakt hebben of er nu links of rechts gehouden moest worden. Er was ruimte zat en snelverkeer bestond niet. Sterker nog er waren vrijwel geen wegen. Rond het jaar 0 hadden de Romeinen een flinke staat opgebouwd met verbindingswegen.

Bij archeologische vondsten in een Romeinse stad in Turkije kwam men er achter dat destijds op gescheiden weghelften door (paard en) wagens rechts gehouden werd. Uit dezelfde tijd vonden Engelse archeologen op Groot-Brittannië een bewijs dat diezelfde Romeinen links hielden. Zal het dan zo zijn dat de Romeinen verantwoordelijk zijn voor zowel het links als het rechts rijden?

Engeland-Frankrijk

De ware oorsprong voor de 2-deling in onze wereld gaat waarschijnlijk terug tot de tijd van Napoleon. De Fransen en de Engelsen wilden (zeker op dat moment) niets hetzelfde doen. Zo heeft Napoleon het metrische systeem ingevoerd en bleven de Engelsen vasthouden aan hun Imperische maten. Zelf vind ik het veel logischer dat 1000 mm gelijk is aan 1 meter, maar er zijn nu nog Engels-taligen die graag 5280 voet in een mijl stoppen. In de rest van Europa komen deze maten ook nog steeds om de hoek kijken.

Denk maar aan een 21" (inch) monitor voor de PC terwijl een 53 cm TV dezelfde beeldbuis afmeting heeft. Nog bekender zijn de 3.5" floppy's, deze (onbuigzame) schijfjes hebben een doorsnee van 9 cm. In het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland houden ze ook vast aan het districtensysteem waarbij de winnaar alle stemmen krijgt. Daarbij komt dat een stem van iemand in de duurdere buitenwijken van London (veel) meer waard is dan die van iemand die in de stad zelf woont. De rest van Europa hanteert een evenredig systeem waarbij elke stem evenveel gewicht heeft.

Landje-pik

Rond 1800 werd het ook drukker met de paarden en vooral wagens. De groot-machten Engeland en Frankrijk hadden flink wat kolonies verzameld, die het moederland in hun fratsen moest volgen. De Fransen hadden hun invloed o.a. in VietNam en Congo laten gelden en Engeland (het zuidelijk deel van Groot-Brittannië) had haar Gemene Best met daarin o.a. Australia, India en Kenya. Andere kolonisatoren volgde de landen waar ze de beste banden mee hadden. Spanje en Portugal (Zuid- en Midden-Amerika en delen van Africa) volgden Frankrijk. Indonesia en Nieuw Guinea (toen van Nederland) zagen meer heil in de Engelse aanpak. Indonesia is helemaal een uitzonderlijk geval, het is niet alleen het land met de meeste linksrijders,

maar het is ook nog eens het land met het grootste aantal Moslims. Ik vraag me soms af of het wel een Nederlandse kolonie was? Sommige kolonies die later onafhankelijk werden veranderden van links naar rechts verkeer. Denk maar aan de USA waar men ook een tijdje links gereden heeft.

1 van de opvallendste ex-kolonies is overigens HongKong. 5 jaar na de overdracht rijden ze hier nog steeds links, terwijl het veel grotere China rechts rijdt.

Al met al denk ik dat de ware reden voor het links of rechts rijden puur politiek en economisch is. Het was namelijk wel erg handig voor de Britse automakers dat men in India ook links reed.

Ander Verkeer

De scheepvaart ontwikkelde zich eerder dan het wegvervoer. Het rechts-houden zit daar in de term "Stuurboord" (of Starboard) verpakt. Stuurboord betekent rechts in de vaar-richting gezien. Dus zelfs engelse schepen zouden volgens hun eigen taal rechts horen te houden. Op kanalen en rivieren wordt vaak in het midden gevaren. Omdat het niet snel gaat kan men heel laat bepalen hoe er gepasseerd wordt. Verder zijn er bij rivieren stromings-regels van toepassing. Een schip dat met de stroom meegaat is moeilijker te besturen dan een schip tegen de stroom in.

Menselijk Lichaam

In de toekomst zal men ook wel komen met een genen-verklaring voor het links en rechts rijden. Zelf begrijp ik best dat het menselijk lichaam eigenschappen bezit waardoor we dingen op een bepaalde manier doen. Zo hebben we gemiddeld een betere besturing in onze rechter-hand door o.a. de bloeds-omloop. Het schrijven van links naar rechts is daarmee dan ook enigszins verklaarbaar.

Face Traffic

Ondanks dat dit een engelse term is ben ik het er wel mee eens. Het is immers veiliger voor voetgangers om tegen de rij-richting in te lopen om zo het verkeer beter in te kunnen schatten. In Nederland geldt dat voetgangers buiten de bebouwde kom op straten zonder stoep links dienen te houden. Met een fiets aan de hand schijn je overigens rechts te moeten lopen vanwege de rode reflector op de achterzijde. Qua veiligheid denk ik hier anders over. Ik loop liever links, met mijn fiets rechts van me. Zo voorkom ik ook dat mijn broek smerig wordt van de open ketting. Ik zal dus maar een reflector-afdekker kopen om mij aan de verkeers-regels te kunnen houden.

Slacht-Offers

De regel om rechts (of links) te houden is eigenlijk alleen van belang vanwege het "snellere" verkeer (Auto's, Motors en Scootertjes). Het is maar de vraag of ze feitelijk sneller zijn (zie dit [Sommetje](#)). Wel is het zo dat ze op bepaalde momenten sneller gaan dan we met onze hersenen aankunnen. Als het verkeer beperkt bleef tot fietsers en voetgangers, dan hadden we in Nederland hooguit 10 verkeers-doden per jaar. Met het gemotoriseerde verkeer zijn dat er nu circa 1100. Niet dat dit veel is. Onze buurlanden België, Frankrijk, Groot-Brittannië en bijv. ook de USA scoren zo'n 2400 per 16 miljoen inwoners.

Treinen kwamen veel later, waarschijnlijk volgden deze daarom de trend van het wegverkeer. Toch is dit een gesloten en gecontroleerd net en kunnen ze doen wat ze willen. Veel spoorlijnen (vooral vroeger) zijn enkel uitgevoerd, dus hier valt weinig te kiezen. In Nederland rijden de treinen hoofdzakelijk rechts, maar lang niet overal. Een vreemd voorbeeld is daarbij de lijn Alkmaar Den Helder. Tot en met Anna Paulowna wordt rechts gehouden en in Den Helder Zuid links. In Den Helder centraal is van links en rechts geen spreke meer omdat dit een eindstation is.

Het is natuurlijk ook zo dat als je je rechter-hand alleen gebruikt voor precisie-zaken, deze hand zich daarvoor meer ontwikkeld. Verder schijnt het zo te zijn dat de hersen-helften verschillende taken afhandelen. Het ruimtelijk inzicht bevindt zich in 1 hersen-helft. Ik vraag me dan ook af of bij links-handigen de hersen-helften gewisseld zijn, of dat bij hen het hart aan de andere kant zit? (Een zeer klein aantal mensen heeft overigens het hart rechts.)

Een groot deel van de Nederlanders weet niet aan welke kant ze willen lopen. Een goed voorbeeld is de drukke Schoorlse Zeeweg. Op dit fietspad is het in de zomer flink druk met voetgangers. Er zijn genoeg voetpaden, maar die zijn te lastig voor oma's rolator, de kinder- of de bolder-wagen. Buitenlanders en oudere mensen lopen hier vrijwel allemaal links en de rest aan weerszijde. Soms geeft dit flinke irritaties wanneer links- en rechts-lopenden elkaar tegenkomen. We hebben het dan al over 4 verkeers-stromen waarbij er ook nog wat fietsers tussendoor willen. Zelf zou ik het prettig vinden als Staatsbosbeheer wat bordjes plaatst dat links houden voor voetgangers adviseert.

Links of rechts rijden schijnt geen effect te hebben op deze getallen. Dat Nederland zo "veilig" is, zal misschien te maken hebben met de grote hoeveelheid fietsers. Zij zorgen er voor dat iedereen moet blijven opletten. Dit schijnt inmiddels ook op te gaan voor Duitsland waar het aantal verkeersslachtoffers de laatste jaren enorm gedaald is. Hun huidige getallen (circa 1300 per 16 miljoen) liggen dicht bij de Nederlandse. Een decennium eerder hadden ze het dubbele. Uit eigen ervaring weet ik dat er in Duitsland de laatste jaren veel meer gefietst wordt en dat de fietsvoorzieningen enorm zijn toegenomen.

Paard en Wagen

Met deze vervoersvorm is waarschijnlijk de verwarring begonnen. Een paard gaat veel sneller en zou dus aan de andere kanten moeten lopen dan de voetgangers. Het vreemde is wel dat een paard ook een voetganger is, wat de voorgaande zin tegenspreekt. Het wordt nog lastiger als je een paard combineert met een wagen. De wagen rechts en het paard links is natuurlijk geen oplossing.

Tijden veranderen

Nu het paard vervangen is door de snellere auto, zijn de rollen gewijzigd. Vroeger maakte men zich druk om de te snelle paardenrijders en later de fietsen. Tegenwoordig zijn het de auto's en de motorfietsen die de weg onveilig maken met hun snelheid. Er is dus het een en ander veranderd. Voor nieuwe situaties moet je gewoon opnieuw nadenken. Ervaringen putten uit het verleden is niet verkeerd, maar je moet ze niet heilig verklaren. Engelsen, met hun traditie-cultuur, doen dit helaas maar al te vaak. Sinds de komst van de auto is voor mij ook vast komen te staan dat de Engelsen het fout hebben (Left is Wrong and Right is Right).

Dus beide dan maar aan de andere kant van de voetgangers? En hoe gaat dat dan met een voetganger die een kar duwt? Deze dilemma's speelden zich af van ver voor het jaar 0 tot de komst van de automobiel. Het is voor mij dan ook niet verwonderlijk dat er in verschillende landen voor een andere oplossing gekozen is. Dat men daarbij naar het verleden verwezen heeft, is aardig maar lost ook niets op. De geschiedenis levert veel verschillende antwoorden, inclusief een passende voor de zoeker.

In zowel links- als rechtsrijdende landen heeft men het liefste de bestuurder zo dicht mogelijk bij de as van de weg. Dit heeft te maken met overzicht in de bochten en bij het inhalen. Dus als je rechts rijdt, zit de bestuurder links. In alle auto's zit de versnellingspook, de autoradio, cassette etc. in het midden van de auto. Engelsen moeten deze dus met hun linkerhand bedienen en rechtsrijders doen dit dus met hun rechterhand. Aangezien de rechterhand beter geschikt is voor lastige klusjes (zie eerder), is de rechtsrijdende automobilist dan ook beter af. Misschien verklaart dit wel waarom auto's in Groot-Brittannië zolang met een **L** (van Learner of Leerling) blijven rondrijden.

Zweden

Hiernaast een foto van de zogenaamde "Dagen H" op 3 september 1967. H staat voor höger, wat in het Zweeds rechts betekent.

Het is niet vast te stellen of Zweden hierdoor veiliger geworden is. De Zweden reden ver voor die omkeerdag al hoofdzakelijk in auto's voor rechtsverkeer.

Links

Meer geschiedenis achter het links- en rechtsrijden is te vinden op de Engelstalige websites van [Brian Lucas](#) en [i18nGuy](#). De Engelstalige site van [Justin Jih](#) bevat veel informatie en links over de huidige situatie.